

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

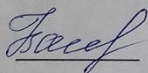
Декан факультету
соціальної педагогіки та психології
 О. В. Пономаренко
(підпис) (ініціали та прізвище)
« » 2023 р.

НЕВРОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності «Спеціальна освіта»
спеціалізації 016.01 Логопедія
освітньо-професійна програма «Логопедія»

Укладач: Апухтіна В. В., ст. викладач кафедри соціальної педагогіки та спеціальної освіти

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

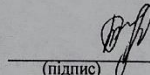
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.
Завідувач кафедри соціальної
педагогіки та спеціальної освіти

Н. В. Заверико

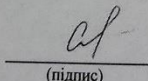
Ухвалено науково-методичною радою
факультету СПП

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціальної педагогіки та
психології

Т. В. Турбар
(ініціали, прізвище)

Погоджено
Гарант освітньої програми

Т. Г. Соловйова
(ініціали, прізвище)

Запоріжжя 2023

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка»	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Цикл професійної підготовки освітньої програми	
Спеціальність 016 – «Спеціальна освіта»	Загальна кількість годин – 120	Семестр	
Спеціалізація 016.01 – Логопедія		3 -й	3 -й
Освітньо-професійна програма Логопедія	Змістових модулів – 6	Лекції	
		14 год.	
		Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 12	28 год.	
		Самостійна робота	
		78 год.	
		Вид підсумкового семестрового контролю: Екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Неврологічні основи логопедії» є формування знань про будову та функціонування мозкових (центральных) та периферичних мовленнєвих відділів; причин, сутності та механізмів розладів мовлення внаслідок ураження різних рівнів нервової системи.

Основними **завданнями** викладання дисципліни «Неврологічні основи логопедії» є:

- ознайомити студентів зі мозковою організацією мовленнєвої діяльності;
- навчити структурній організації мовленнєвої діяльності у віковому аспекті;
- ознайомити з основними неврологічними синдромами та симптомами порушень мовлення;
- дати студентам уявлення про основні неврологічні захворювання, які призводять до мовленнєвих порушень;
- познайомити студентів з основними проявами та механізмами алалії, афазії, дизартрії, дислексії, дисграфії, дискалькулій, заїкання;
- навчити розуміти та використовувати спеціальну неврологічну термінологію.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
Результати навчання: РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації - логопедія, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження. РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей. РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами, зокрема з порушеннями мовленнєвого розвитку. РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.	Методи навчання: Лекції: відео-лекція, метод аудіо-візуального спілкування, традиційні методи (словесні, демонстрація). Семінарські заняття: панельна дискусія, проблемно-пошуковий, метод модерації, навчання в команді, ділові ігри, case-study, навчальні задачі. Практичні заняття: навчальні дискусії, навчальні задачі, методи навчання за допомогою взаємодії здобувача з освітніми ресурсами. Самостійна робота: пошукові, дослідницькі, аналітичні роботи у т. ч. на освітній платформі Moodle. Методи в умовах дистанційного навчання: самонавчання, метод проблемного навчання, метод кейсів, інтерактивні методи із використанням платформи Zoom, Labster Stimulation, Mozaik Education, інтерактивні робочі аркуші Wizer.me Контрольні заходи: Поточний контроль: тестування; доповіді; інтерактивні робочі аркуші; рольові, режисерські ігри; захист альбома з ілюстраціями; Підсумковий контроль – екзамен.
Компетентності: СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності. СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами. СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовленнєвого розвитку, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.	

Міждисциплінарні зв'язки. Проблематика курсу «Неврологічні основи логопедії» пов'язана з курсами «Логопедія» «Основи нейрофізіології», «Діагностика мовленнєвих порушень з логопропедевтикою», «Логопедичний масаж та артикуляційна гімнастика», «Анатомія, фізіологія дитини з основами гігієни та фізичної культури», «Методика логопедичної корекції заїкання та порушень голосу», «Сенсорна інтеграція осіб з мовленнєвими порушеннями».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нервова система та анатомія мовленнєвого апарату.

Тема 1. Будова та функції нервової системи.

Будова, функції та принципи роботи нервової системи. Центральна та периферійна нервові системи. Еволюція нервової системи. Філогенез. Види нейронів. Рефлекторна дуга.

Тема 2. Периферійний відділ мовленнєвого апарату.

Дихальна система. Фізіологічний і мовленнєвий видих. Внутрішні й зовнішні м'язи гортані. Механізм голосоутворення. Якості ротової й носової порожнин як резонаторів. М'язовий апарат язика.

Тема 3. Черепно-мозкові нерви: значення у мовленнєвому акті.

Загальна анатомо-фізіологічна характеристика 12 пар черепно-мозкових нервів.

Змістовий модуль 2. Мозкова організація вищих психічних функцій

Тема 4 Сенсомоторний розвиток.

Розвиток мозку дитини після народження. Рефлекси новонародженого. Етапи задіяння різних рівнів ЦНС у віковому аспекті. Характеристика етапів онтогенезу. Особливості розвитку аналізаторних систем, моторики та мовлення у віковому аспекті.

Тема 5. Неврологічні засади організації мовленнєвого акту.

Формування вищих психічних функцій. Функціональні блоки мозку. Поля Бродмана. Поля Кемпбелла. Функціональне значення різних відділів нервової системи для мовленнєвої діяльності, центральний відділ мовленнєвого апарату, локалізація сомато-сенсорних функцій, латералізації мовленнєвих та рухових функцій. Нейроанатомічні механізми пам'яті, сприймання простору та часу, уваги. Нейроанатомічні механізми емоційної взаємодії, префронтальна та лімбічна системи.

Змістовий модуль 3. Неврологічні основи порушень мовлення.

Тема 6. Рухові порушення.

Система довільних рухів. Ураження пірамідної системи. Ураження екстрапірамідної системи. Види рухових порушень. Ураження мозочка.

Тема 7. Чутлива система і симптоми її ураження.

Види і типи розладів чутливості. Синдроми ураження чутливих шляхів на різних рівнях. Порушення чутливості, які спостерігаються при локалізації патологічного процесу на різних рівнях висхідних провідних шляхів.

Змістовий модуль 4. Фізіологія порушень нервової системи. Дизартрії.

Тема 8. Фізіологія порушень нервової системи.

Етіологія виникнення порушень нервової системи. Основні синдроми порушень вищих психічних. Неврологічні принципи організації мовленнєвого акту. Методи неврологічного виявлення порушень мовленнєвого розвитку. Клінічні прояви, характер мовленнєвих розладів.

Тема 9. Дизартрії.

Дизартрії, як прояв розладів іннервації мовленнєвого апарату. Дизартрії, обумовлені центральним і периферичними парезами та паралічами. Непаретичні форми дизартрії. Клініко-неврологічна характеристика форм дизартрії.

Змістовий модуль 5. Порушення мовлення при ураженні центральної та периферичної НС. Афазії та алалії.

Тема 10. Клініко-неврологічна характеристика розладів афазій при локальних ураженнях мозку.

Історичний екскурс. Оптико-мнестична афазія. Акустико-мнестична афазія. Сенсорна афазія. Аферентна моторна афазія. Семантична афазія. Еферентна (кінетична) моторна афазія. Амнестична афазія. Моторна та сенсорна алалії.

Тема 11. Алалія як системне недорозвинення мовлення.

Класифікації алалій, причини алалії, мозкові механізми та симптомокомплекс сенсорної алалії, мозкові механізми та симптомокомплекс моторної алалії. Мозкові механізми та симптомокомплекс сенсорномоторної або моторносенсорної алалії.

Змістовий модуль 6. порушення писемного мовлення та темпо-ритмічного складової мовлення.

Тема 12. Дисграфія, дислексія, дискалькулія.

Етіологія та патогенез алексії та дислексії. Мозкова організація процесу читання. Класифікація дислексій: летаральна фонематична, літеральна оптична, граматична, семантична. Етіологія та патогенез аграфії та дисграфії. Мозкова організація процесу письма. Класифікація дисграфій: акустична, артикуляційно-акустична, пов'язана, дисграфія на ґрунті недостатньої сформованості аналізу і синтезу мовленнєвого потоку, оптична, моторна, граматична. Дискалькулії.

Тема 13. Темпоритмічні розлади мовлення. Заїкання.

Етіопатогенез порушень темпу, ритму, плавності мовлення. Заїкання: механізм, причини, симптоматика, форми. Порушення кірково-підкіркових зв'язків в етіології та патогенезі темпоритмічних розладів мовлення.

Тема 14. Порушення мовлення при інших патологічних станах ЦНС.

Етіологія та патогенез шизофренії, епілепсії, хвороб Паркінсона та Альцгеймера, інтелектуальній недостатності. Особливості розвитку мовлення при цих станах.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські/ Практичні /Лабораторні заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	6	2		4		9		4	6	10
2	15	6	2		4		9		4	6	10
3	15	6	2		4		9		4	6	10
4	15	8	2		6		7		4	6	10
5	15	10	4		6		5		4	6	10
6	15	6	2		4		9		4	6	10
Усього за змістові модулі	60		14		28		48				60
Підсумковий семестровий контроль залік	30										40
Загалом	90								100		

5. Теми лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Будова та функції нервової системи. Тема 2. Периферійний відділ мовленнєвого апарату. Тема 3. Черепно-мозкові нерви: значення у мовленнєвому акті.	2	
2	Тема 4 Сенсомоторний розвиток. Тема 5. Неврологічні засади організації мовленнєвого акту.	2	
3	Тема 6. Рухові порушення. Тема 7. Чутлива система і симптоми її ураження.	2	
4	Тема 8. Фізіологія порушень нервової системи. Тема 9. Дизартрії.	2	
5	Тема 10. Клініко-неврологічна характеристика розладів афазій при локальних ураженнях мозку. Тема 11. Алалія як системне недорозвинення мовлення.	4	
6	Тема 12. Дисграфія, дислексія, дискалькулія. Тема 13. Темпоритмічні розлади мовлення. Заїкання. Тема 14. Порушення мовлення при інших патологічних станах ЦНС.	2	
Разом		14	

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Будова та функції нервової системи. Тема 2. Периферійний відділ мовленнєвого апарату. Тема 3. Черепно-мозкові нерви: значення у мовленнєвому акті.	4	
2	Тема 4. Сенсомоторний розвиток. Тема 5. Неврологічні засади організації мовленнєвого акту.	4	
3	Тема 6. Рухові порушення. Тема 7. Чутлива система і симптоми її ураження.	4	
4	Тема 8. Фізіологія порушень нервової системи. Тема 9. Дизартрії.	6	
5	Тема 10. Клініко-неврологічна характеристика розладів афазій при локальних ураженнях мозку. Тема 11. Алалія як системне недорозвинення мовлення.	6	
6	Тема 12. Дисграфія, дислексія, дискалькулія. Тема 13. Темпоритмічні розлади мовлення. Заїкання. Тема 14. Порушення мовлення при інших патологічних станах ЦНС.	4	
Разом		28	

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Будова, функції та принципи роботи нервової системи. Центральна та периферійна нервові системи. Еволюція нервової системи. Філогенез нервової системи. Види нейронів. Рефлекторна дуга. Участь дихальної системи в мовленні. Фізіологічний і мовленнєвий видих. Внутрішні й зовнішні м'язи гортані. Механізм голосоутворення. Якості ротової й носової порожнин як резонаторів. М'язовий апарат язика.	Тестування передбачає надання відповідей на 8 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	4
	Практичне завдання: Виконання інтерактивних вправ.	Вимоги до виконання та оформлення: Виконання вправ на сторінці: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10597 1. Анатомія та функції нервової системи: Створіть таблицю, де будуть представлені основні частини центральної та периферійної нервових систем, їх анатомічні особливості та основні функції. Намалюйте схему рефлекторної дуги, поясніть її компоненти та функціонування. Опишіть еволюційний розвиток нервової системи (філогенез), акцентуючи на змінах, що мали вплив на розвиток мовленнєвих здібностей. 2. Периферійний відділ мовленнєвого апарату: Дослідіть та описуйте, як дихальна система адаптована для мовлення, відрізняючи фізіологічний видих від мовленнєвого. Опишіть будову та функції внутрішніх і зовнішніх м'язів гортані, а також механізм голосоутворення. Оцініть як ротова та носова порожнини функціонують як резонатори, і як м'язовий апарат язика впливає на	Максимальну кількість балів за гру отримає студент, який демонструє: Глибоке розуміння матеріалу (максимум 1 бал): Студент демонструє чітко та детально розуміння анатомічних структур, фізіологічних процесів та нейробіологічних механізмів. Застосування теоретичних знань (максимум 1 бал): Студент ефективно застосовує теоретичні знання для аналізу складних ситуацій та розв'язання практичних завдань. Критичне мислення та аналіз (максимум 1 бал):	6

		формування звуків. 3. Черепно-мозкові нерви у мовленнєвому акті: Виконайте дослідження 12 пар черепно-мозкових нервів намалюйте схему їх розташування, опишіть кожну пару, їх основні функції та значення у процесі мовлення. Розробіть кейс-стаді, де аналізується вплив ушкоджень певних черепно-мозкових нервів на здатність до мовлення.	Студент продемонстрував здатність критично мислити, аналізувати інформацію та робити обґрунтовані висновки. Якісне виконання завдань (максимум 1 бал): Робота виконана на високому рівні з увагою до деталей, чіткою структурою та акуратним оформленням. Оригінальність та творчий підхід (максимум 1 бал): Студент проявив творчість і оригінальність у підході до розв'язання завдань, показав нестандартне мислення. Глибина дослідження та аргументація (максимум 1 бал): Студент здійснив глибоке дослідження теми, використавши різноманітні джерела, і надав сильні аргументи для своїх висновків.	
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10
2	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Розвиток мозку дитини після народження. Рефлекси новонародженого. Етапи залучення різних рівнів ЦНС у віковому аспекті. Особливості розвитку аналізаторних систем, моторики та мовлення у віковому аспекті. Формування вищих психічних функцій. Функціональні блоки мозку. Поля Бродмана. Поля Кемпбелла. Функціональне значення різних	Тестування передбачає надання відповідей на 8 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	4

		відділів нервової системи для мовленнєвої діяльності, центральний відділ мовленнєвого апарату, локалізація сомато-сенсорних функцій, латералізації мовленнєвих та рухових функцій. Нейроанатомічні механізми пам'яті, сприймання простору та часу, уваги. Нейроанатомічні механізми емоційної взаємодії, префронтальна та лімбічна системи.		
	Практичне завдання: Виконання інтерактивних вправ.	Вимоги до виконання та оформлення: Виконання вправ на сторінці: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10597 1. Рефлекси новонародженого: Проведіть спостереження за новонародженим (можливо, в медичній установі чи на відео) і опишіть основні рефлекси новонародженого. Порівняйте ці рефлекси з поведінкою дітей старшого віку, щоб показати, як вони змінюються з часом. 2. Етапи залучення різних рівнів ЦНС у віковому аспекті: Створіть таблицю або схему, що ілюструє етапи розвитку центральної нервової системи дитини від народження до підліткового віку. Включіть інформацію про те, як різні рівні ЦНС залучаються на різних етапах розвитку. 3. Особливості розвитку аналізаторних систем, моторики та мовлення: Дослідіть та опишіть, як розвиваються зорова, слухова, тактильна аналізаторні системи, моторика та мовлення у дітей від народження до шкільного віку. Використовуйте наукові джерела для підкріплення своїх висновків. 4. Формування вищих психічних функцій та функціональні блоки мозку: Проведіть аналіз та опис, як формуються вищі психічні функції у дітей. Поясніть, як ці області мозку сприяють мовленню та іншим когнітивним процесам. 5. Центральний відділ мовленнєвого апарату та локалізація функцій: Дослідіть та опишіть, як різні відділи нервової системи та мозку впливають на мовленнєву діяльність. Зосередьтеся на латералізації мовленнєвих та рухових функцій, а також	Максимальну кількість балів за гру отримає студент, який демонструє: Глибоке розуміння матеріалу (максимум 1 бал): Студент демонструє чітко та детально розуміння рефлексів новонародженого, етапів розвитку ЦНС, аналізаторних систем, моторики, мовлення, та вищих психічних функцій. Застосування теоретичних знань (максимум 1 бал): Студент застосовує теоретичні знання для аналізу та пояснення конкретних прикладів чи випадків, пов'язаних з розвитком дитячого мозку. Аналітичні навички та критичне мислення (максимум 1 бал): Студент продемонструє здатність аналізувати, порівнювати, та критично оцінювати різні аспекти розвитку мозку та його функцій. Якість дослідження та	6

		на локалізації сомато-сенсорних функцій. 6. Нейроанатомічні механізми когнітивних функцій: Опишіть нейроанатомічні механізми, що лежать в основі пам'яті, сприймання простору та часу, уваги, а також емоційної взаємодії. Зверніть увагу на роль префронтальної та лімбічної систем у цих процесах.	аргументації (максимум 1 бал): Робота виконана на високому рівні, з добре структурованою аргументацією та використанням наукових джерел для підтримки висновків. Оригінальність та творчий підхід (максимум 1 бал): Студент проявляє оригінальність та творчість у підході до аналізу та висвітлення теми, демонструє унікальне розуміння матеріалу. Загальна якість виконання завдання (максимум 1 бал): Загальне враження від роботи є високим, враховуючи чіткість, організацію, оформлення та повноту відповідей на всі пункти завдання.	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Система довільних рухів. Ураження пірамідної системи. Ураження екстрапірамідної системи. Види рухових порушень. Ураження мозочка. Види і типи розладів чутливості. Синдроми ураження чутливих шляхів на різних рівнях. Порушення чутливості, які спостерігаються при локалізації патологічного процесу на різних рівнях висхідних провідних шляхів.	Тестування передбачає надання відповідей на 8 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	4
	Практичне завдання:	Вимоги до виконання та оформлення:	Максимальну кількість балів	6

	Виконання інтерактивних вправ.	Виконання вправ на сторінці: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10597 1. Дослідження пірамідної та екстрапірамідної систем: Опишіть основні функції та анатомію пірамідної та екстрапірамідної систем. Проведіть аналіз симптомів, що виникають при ураженні кожної з цих систем, та поясніть, чому вони виникають. 2. Види рухових порушень: Підготуйте презентацію, яка демонструє різні види рухових порушень (наприклад, атаксія, тремор, парез тощо), включаючи приклади, відео або ілюстрації. 3. Ураження мозочка: Створіть докладний огляд уражень мозочка, включаючи їх причини, симптоми та можливі наслідки. Організуйте інформацію у формі таблиці або схеми. 4. Розлади чутливості та синдроми ураження чутливих шляхів: Проведіть дослідження різних типів і видів розладів чутливості. Описуйте синдроми ураження чутливих шляхів на різних рівнях, використовуючи клінічні випадки чи гіпотетичні сценарії. 5. Порушення чутливості при різних рівнях висхідних провідних шляхів: Розробіть випадок (кейс-стаді) пацієнта з порушенням чутливості. Описуйте симптоми, можливу локалізацію патології та запропонуйте план діагностики та лікування	за гру отримає студент, який демонструє: Глибоке розуміння теми (максимум 1 бал): Студент демонструє детальне розуміння анатомії та функцій пірамідної та екстрапірамідної систем, мозочка, а також чутливих порушень. Аналітичні та критичні навички (максимум 1 бал): Студент здатний аналізувати та критично оцінювати інформацію, включаючи симптоми та синдроми, та використовує це для розробки випадків. Якість та організація матеріалу (максимум 1 бал): Робота організована, логічна, із чітким викладом думок та добре структурованим матеріалом. Оригінальність та творчий підхід (максимум 1 бал): Студент виявляє творчий підхід, використовуючи оригінальні приклади, сценарії або методи представлення інформації. Застосування знань на практиці (максимум 1 бал): Студент демонструє здатність застосовувати теоретичні знання для аналізу клінічних випадків чи розв'язання практичних	
--	--------------------------------	---	---	--

			завдань. Загальна якість виконання (максимум 1 бал): Загальне враження від роботи є високим з точки зору повноти, точності та аргументації.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			10
4	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Етіологія виникнення порушень нервової системи. Основні синдроми порушень вищих психічних. Неврологічні принципи організації мовленнєвого акту. Методи неврологічного виявлення порушень мовленнєвого розвитку. Клінічні прояви, характер мовленнєвих розладів. Дизартрії, як прояв розладів іннервації мовленнєвого апарату. Дизартрії, обумовлені центральним і периферичними парезами та паралічами. Непаретичні форми дизартрії. Клініко-неврологічна характеристика форм дизартрії.	Тестування передбачає надання відповідей на 8 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	4
	Практичне завдання: Виконання інтерактивних вправ.	Вимоги до виконання та оформлення: Виконання вправ на сторінці: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10597 1. Дослідження етіології порушень нервової системи: Проведіть аналіз різних причин виникнення порушень нервової системи. Створіть таблицю, яка включає основні категорії етіологічних факторів (наприклад, генетичні, травматичні, інфекційні, тощо) і приклади захворювань, що до них відносяться. 2. Аналіз основних синдромів порушень вищих психічних функцій: Опишіть основні синдроми порушень вищих психічних функцій. Підготуйте презентацію або доповідь, яка ілюструє клінічні особливості цих синдромів, включаючи їх вплив на мовленнєвий акт.	Максимальну кількість балів за гру отримає студент, який демонструє: Глибоке розуміння теми (максимум 1 бал): За демонстрацію детального розуміння етіології, синдромів, механізмів мовлення та методів діагностики. Аналітичні та критичні навички (максимум 1 бал): За здатність аналізувати, порівнювати та критично оцінювати різні аспекти	6

		3. Неврологічні принципи організації мовленнєвого акту: Дослідіть та опишіть неврологічні механізми, які лежать в основі організації мовленнєвого акту. Використовуйте схеми або моделі для показу взаємодії різних частин мозку в процесі мовлення. 4. Методи виявлення мовленнєвих порушень: Визначте та опишіть різні методи неврологічного виявлення порушень мовленнєвого розвитку. Створіть огляд, включаючи опис методів, їх точність, переваги та обмеження. 5. Клінічні прояви дизартрій: Проведіть детальний аналіз клінічних проявів дизартрій, включаючи дизартрії, обумовлені центральними та периферичними парезами та паралічами, а також непаретичні форми. Підготуйте кейси або клінічні приклади для кожного типу дизартрії. 6. Клініко-неврологічна характеристика форм дизартрій: Створіть детальний огляд клініко-неврологічних характеристик різних форм дизартрії. Включіть опис симптомів, можливих причин, діагностичних підходів та стратегій лікування.	порушень мовлення. Якість та організація матеріалу (максимум 1 бал): За організацію, логічність викладу ідей, чіткість та структурованість матеріалу. Оригінальність та творчий підхід (максимум 1 бал): За оригінальний підхід, творчість у представленні інформації та використання унікальних прикладів чи методів. Застосування знань на практиці (максимум 1 бал): За здатність застосовувати теоретичні знання у практичних сценаріях, включаючи аналіз клінічних випадків. Загальна якість виконання (максимум 1 бал): За високу загальну якість роботи, включаючи повноту, точність та аргументацію	
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			10
5	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Клініко-неврологічна характеристика розладів афазій при локальних ураженнях мозку. Історичний експурс. Оптико-мнестична афазія. Акустико-мнестична афазія. Сенсорна афазія. Аферентна моторна афазія. Семантична афазія. Еферентна (кінетична) моторна афазія. Амнестична афазія. Моторна та сенсорна алалії. Класифікації алалій, причини алалії, мозкові механізми та симптомокомплекс сенсорної алалії, мозкові	Тестування передбачає надання відповідей на 8 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	4

		механізми та симптомокомплекс моторної алалії. Мозкові механізми та симптомокомплекс сенсорномоторної або моторносенсорної алалії.		
	Практичне завдання: Виконання інтерактивних вправ	Вимоги до виконання та оформлення: Виконання вправ на сторінці: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10597 1. Клініко-неврологічна характеристика розладів афазій: Опишіть клініко-неврологічні характеристики різних типів афазій (оптико-мнестична, акустико-мнестична, сенсорна, аферентна моторна, семантична, еферентна моторна, амнестична афазія) при локальних ураженнях мозку. Включіть інформацію про їхні симптоми, можливі локалізації у мозку та методи діагностики. 2. Історичний екскурс по афазіях: Підготуйте короткий історичний огляд вивчення афазій, починаючи з ранніх досліджень та закінчуючи сучасними теоріями та підходами. 3. Класифікація та механізми алалій: Вивчіть та представте класифікацію алалій (сенсорна, моторна, сенсорномоторна/моторносенсорна). Опишіть мозкові механізми, що лежать в основі кожного типу, та їх симптомокомплекс. 4. Дослідження причин алалій: Організуйте дослідження причин алалій, включаючи можливі травми, захворювання, генетичні та інші фактори, які можуть призвести до цього стану. 5. Кейс-стаді: Розробіть кейси пацієнтів з різними формами афазій та алалій. Для кожного кейсу опишіть анамнез, клінічні прояви, діагностичні знахідки та рекомендовані підходи до лікування.	Максимальну кількість балів за гру отримає студент, який демонструє: Глибоке розуміння теми (максимум 1 бал): За детальне розуміння різних типів афазій та алалій, їхніх клініко-неврологічних особливостей. Історичний та теоретичний аналіз (максимум 1 бал): За здатність викласти історичний розвиток та теоретичні підходи до вивчення афазій. Аналітичні та дослідницькі навички (максимум 1 бал): За здатність аналізувати, порівнювати та обґрунтовувати різні класифікації та механізми алалій. Якість дослідження та організації матеріалу (максимум 1 бал): За високий рівень організації, якість дослідження, чіткість та логічність представлення матеріалу. Практичне застосування знань (максимум 1 бал): За вміння застосовувати теоретичні знання на	6

			практиці, особливо в розробці кейс-стаді. Загальна якість виконання (максимум 1 бал): За високу загальну якість роботи, включаючи повноту, точність, глибину аналізу та аргументацію.	
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			10
6	Теоретичне завдання – тестування.	Питання для підготовки: Дисграфія, дислексія, дискалькулія. Етіологія та патогенез алексії та дислексії. Мозкова організація процесу читання. Класифікація дислексій: летаральна фонематична, літеральна оптична, граматична, семантична. Етіологія та патогенез аграфії та дисграфії. Мозкова організація процесу письма. Класифікація дисграфій: акустична, артикуляційно-акустична, пов'язана, дисграфія на ґрунті недостатньої сформованості аналізу і синтезу мовленнєвого потоку, оптична, моторна, граматична. Дискалькулії. Темпоритмічні розлади мовлення. Заїкання. Етіопатогенез порушень темпу, ритму, плавності мовлення. Заїкання: механізм, причини, симптоматика, форми. Порушення кірково-підкіркових зв'язків в етіології та патогенезі темпоритмічних розладів мовлення. Порушення мовлення при інших патологічних станах ЦНС. Етіологія та патогенез шизофренії, епілепсії, хвороб Паркінсона та Альцгеймера, інтелектуальній недостатності. Особливості розвитку мовлення при цих станах.	Тестування передбачає надання відповідей на 8 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів.	4
	Практичне завдання: Виконання інтерактивних вправ	Вимоги до виконання та оформлення: Виконання вправ на сторінці: https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10597 1. Дослідження етіології та патогенезу дислексії та алексії:	Максимальну кількість балів за гру отримає студент, який демонструє: Глибоке розуміння теми (максимум 1 бал):	6

		Проведіть детальний аналіз етіології та патогенезу дислексії та алексії. Описуйте мозкову організацію процесу читання та класифікацію дислексій (летаральна фонематична, літеральна оптична, граматична, семантична). 2. Етіологія та патогенез аграфії та дисграфії: Дослідіть причини та механізми розвитку аграфії та дисграфії. Описуйте мозкову організацію процесу письма та класифікацію дисграфій. 3. Вивчення дискалькулій: Проведіть аналіз етіології та патогенезу дискалькулій, описуйте мозкову організацію процесів рахунку та вчення математики. 4. Темпоритмічні розлади мовлення: Дослідіть етіопатогенез темпоритмічних розладів мовлення, включаючи заїкання. Описуйте механізм, причини, симптоматику та форми цих розладів. 5. Порушення мовлення при патологіях ЦНС: Опишіть етіологію та патогенез основних патологій ЦНС (шизофренія, епілепсія, хвороби Паркінсона та Альцгеймера, інтелектуальна недостатність) і особливості розвитку мовлення при цих станах. 6. Кейс-стаді: Розробіть кейси пацієнтів з різними порушеннями мовлення, описуючи анамнез, симптоми, діагностичні знахідки та методи лікування для кожного випадку.	За демонстрацію глибокого розуміння етіології, патогенезу та класифікації порушень мовлення. Аналітичні та дослідницькі навички (максимум 1 бал): За здатність аналізувати, порівнювати та обґрунтовувати різні класифікації та механізми порушень. Якість дослідження та організації матеріалу (максимум 1 бал): За високий рівень організації, якість дослідження, чіткість та логічність представлення матеріалу. Практичне застосування знань (максимум 1 бал): За вміння застосовувати теоретичні знання на практиці, особливо в розробці кейс-стаді. Оригінальність та творчий підхід (максимум 1 бал): За оригінальний підхід та творчість у підготовці та презентації матеріалу. Загальна якість виконання (максимум 1 бал): За високу загальну якість роботи, включаючи повноту, точність, глибину аналізу та аргументацію.	
--	--	---	---	--

Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Теоретичне завдання: тестування	Питання для підготовки: Будова, функції та принципи роботи нервової системи. Центральна та периферійна нервові системи. Еволюція нервової системи. Філогенез. Види нейронів. Рефлекторна дуга. Дихальна система. Фізіологічний і мовленнєвий видих. Механізм голосоутворення. Якості ротової й носової порожнин як резонаторів. М'язовий апарат язика. Черепно-мозкові нерви: значення у мовленнєвому акті. Розвиток мозку дитини після народження. Рефлекси новонародженого. Етапи задіяння різних рівнів ЦНС у віковому аспекті. Характеристика етапів онтогенезу. Особливості розвитку аналізаторних систем, моторики та мовлення у віковому аспекті. Формування вищих психічних функцій. Функціональні блоки мозку. Поля Бродмана. Поля Кемпбелла. Функціональне значення різних відділів нервової системи для мовленнєвої діяльності, центральний відділ мовленнєвого апарату, локалізація сомато-сенсорних функцій, латералізації мовленнєвих та рухових функцій. Нейроанатомічні механізми пам'яті, сприймання простору та часу, уваги. Нейроанатомічні механізми емоційної взаємодії, префронтальна та лімбічна системи. Етіологія виникнення порушень нервової системи. Основні синдроми порушень вищих психічних. Неврологічні принципи організації мовленнєвого акту. Методи неврологічного виявлення порушень мовленнєвого розвитку. Клінічні прояви, характер мовленнєвих розладів. Дизартрії, як прояв розладів іннервації мовленнєвого апарату. Дизартрії, обумовлені центральним і периферичними парезами та паралічами. Непаретичні форми дизартрії. Клініко-неврологічна характеристика форм дизартрії. Оптико-мнестична афазія. Акустико-мнестична афазія. Сенсорна афазія. Аферентна моторна афазія. Семантична афазія. Еферентна (кінетична) моторна афазія. Амнестична афазія. Моторна та сенсорна алалії. Етіологія та патогенез алексії та дислексії. Мозкова організація процесу читання. Класифікація дислексій: летаральна	Тестування передбачає надання відповідей на 40 запитань. Кожна правильна відповідь оцінюється у 0,5 балів	20

		фонематична, літеральна оптична, граматична, семантична. Етіологія та патогенез аграфії та дисграфії. Мозкова організація процесу письма. Класифікація дисграфій: акустична, артикуляційно-акустична, пов'язана, дисграфія на ґрунті недостатньої сформованості аналізу і синтезу мовленнєвого потоку, оптична, моторна, граматична. Дискалькулії. Етіопатогенез порушень темпу, ритму, плавності мовлення. Заїкання: механізм, причини, симптоматика, форми. Порушення кірково-підкіркових зв'язків в етіології та патогенезі темпоритмічних розладів мовлення.		
	Практичне завдання	Творче завдання передбачає демонстрацію альбому з матеріалами курсу (малюнки, таблиці) та вміння орієнтуватися в анатомо-фізіологічних та патологічних станах роботи органів мовленнєвої діяльності та ЦНС. Список елементів Альбому: Побудувати схеми-рисунок: - рефлекторна дуга (внутрішня будова сегменту спинного мозку); - відділи головного мозку (відділ, склад, функція). - функціональні блоки; - черепно-мозкові нерви : блукаючий нерв, глотковий, під'язиковий, лицьовий, трійчастий, язико-глотковий (зазначення сенсорної / моторної функції); - перехресний шлях (руховий шлях, тактильна, слухова та зорова чутливість); - сенсомоторна кора (У. Пенфілд); - дизартрії (вид, місце ураження, симптоматика); - афазії (вид, місце ураження, симптоматика); - алалії (вид, місце ураження, симптоматика); - дисграфії (вид, місце ураження, симптоматика); - дислексії (вид, місце ураження, симптоматика).	Максимальна кількість балів – 20, які нараховуються за виконання таких частин роботи: - наявність всіх малюнків та таблиць – 5 б. - вміння продемонструвати запитуване на малюнку – 5 б. - вміння чітко, планомірно відповідати на питання за матеріалами альбому – 10 б.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Базима Н.В., Качуровська О.Б., Коломієць Ю.В., Мартиненко І.В. Дитина з труднощами в навчанні в інклюзивному класі: Навчально-методичний посібник. Київ: ДІА, 2019. 148 с.
2. Дойдж Н. Самовідновлення мозку / переклад А. Марховська. Київ: «Наш формат», 2020. 416 с.
3. Кацавець Р. Вікова психологія: навчальний посібник. Київ: Алерта, 2017. 112 с.
4. Коц С.М., Коц В.П. Вікова фізіологія та вища нервова діяльність. Навчальний посібник. Харків: ХНПУ, 2020. 288 с.
5. Лопатинська Н. А. Неврологічні основи логопедії: курс лекцій: навчальний посібник для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Київ, 2017. 147 с.
6. Лопатинська Н. А. Неврологічні основи логопедії: робочий зошит для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта». Київ, 2017. 114 с.
7. Махукова Т. В. Неврологічні основи логопедії: курс лекцій для студентів спеціальності 6.010105 «Корекційна освіта за нозологіями» Інституту педагогіки і психології: навчально — методичний посібник. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2015. 135 с.
8. Тихонова К. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія. Харків: Ранок, 2020. 152 с.
9. Шеремет М. К., Боряк О. В. Неврологічні основи логопедії: навч. посіб. Суми: ФОП Цьома С. П., 2016. 252 с.

Додаткова:

10. Anatomy and Physiology of Nervous System Part Brain. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WtY8qZo-EIA>
11. Friedmann N., Coltheart M. Types of developmental dyslexia. Handbook of communication disorders. De Gruyter Mouton, 2018. P. 721-752.
12. Lymph nodes of the head, neck and arm. URL: <https://www.kenhub.com/en/library/anatomy/lymph-nodes-of-the-head-neck-and-arm>
13. Schölderle T., Haas E., Ziegler W. Childhood Dysarthria: Auditory Perceptual Profiles Against the Background of Typical Speech Motor Development. Journal of Speech, Language. Volume 65. 2022. P. 2114–2127.
14. Seikel J. A., Drumright D. G., King D. W. Anatomy & physiology for speech, language, and hearing. Cengage Learning, 2015. Bauman-Wängler J. A. Articulatory and phonological impairments: A clinical focus. Pearson/Allyn and Bacon, 2008.
15. The Nervous System In 9 Minutes. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=44B0ms3XPKU>
16. Understood.org. What is dyslexia? URL: <https://www.understood.org/>
17. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В. Психофізіологія раннього онтогенезу. URL: <https://inlnk.ru/Pm9QjE>
18. Дизартрія. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Gq3YeFBRCQs>
19. Ільяна В. М. Сучасний стан вивчення читання як процесу (психолого-педагогічний аспект). Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2012. №. 3 (1). С. 36-40.
20. Лопатинська Н. Нейроонтогенетичні фактори становлення функціональної системи мови та мовлення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2017. Т. 1. №. 13. С. 386-398.
21. Лопатинська Н. А. Нейроонтогенетичні фактори становлення функціональної системи мови та мовлення. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. 2017. Вип. 13. С. 387–399
22. Лопатинська Н. А. Системно-динамічна організація онтогенезу мовленнєвого розвитку. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). 2017. Вип. 9. Т. 1. С. 131–144.
23. Меліченко В. М. До питання вивчення механізмів читання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. Теорія і практика сучасної логопедії: зб. наук. праць. Київ: Актуальна освіта, 2007. Вип. 4. С. 88-91.

24. Мозкові центри мовлення. URL: <https://inlnk.ru/poX7MZ>
25. М'язи голови та їх характеристики (із зображеннями). URL: <https://uk.warbletoncouncil.org/musculos-de-la-cabeza-3731>
26. М'язи і фасції голови. Діафрагма. URL: <https://anatom.ua/basis/text/all/1-24/>
27. Пашковський В. М. Вікові особливості зорового, слухового, вестибулярного, смакового, нюхового аналізаторів. симптоматика їх порушень в залежності від рівня ураження : методична розробка для самостійної роботи студентів. Чернівці, 2009. 12 с.
28. Рібцун Ю. В. Роль сукцесивних і симультанних факторів у психомовленнєвому розвитку дітей. Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку. 2022. С. 280.
29. Розвиток головного мозку новонародженого по місяцях. URL: <http://vamporada.info/?p=1559>
30. Розвиток нервової системи. Курс лекцій. URL: http://www.lnu.edu.ua/faculty/bzhd/Valeo/Lekcia_1.pdf
31. Станецька Г. М. Особливості логопедичної допомоги дорослим з екстрапірамідною патологією: дис. канд. пед. наук : 13.00.03 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2021. 313 с.
32. Тихонова К. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія. Харків : Кенгуру, 2021. 384 с.
- Інформаційні ресурси:**
33. Atypical Callosal Morphology in Children with Speech Sound Disorder. URL : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5709239/>
34. Dyslexia: A neuroscientific puzzle. URL : https://www.researchgate.net/publication/15118888_Dyslexia_A_neuroscientific_puzzle/citation#fullTextFileContent
35. ERICA Методика реабілітації когнітивних функцій. URL: <https://giuntipsy.com.ua/erica/cognitive-dysfunctions/>
36. Tallet J., Wilson P. Is Developmental Coordination Disorder a Dysconnection Syndrome?. 2020. URL : https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/62959726/Tallet___Wilson_2020_Is_Developmental_Coordination_Disorder_a_Dysconnection_Syndrome20200414-41961-ckt6jv-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1631557151&Signature=Co6~t1UPQopvX8ca5gLOOZs2wTDQkWORm8KyLgBYPYRWLw0UdWtLduOZGVs9T8vCiuy4iqv26CzeoEvuK1dbtaaVtqLBToX5iJtCVIqBLX2SnU3txTzmDoEBtKxzIIUItvapVndcGYe3J8mbr5AJuRwPlTKJL1EbM-YqC8ntgUKjaWxIL2-b~GMGxw7hZG4~0dII5dtIyFiUSC-cw1mNagxzyBsFL6vcQTEurP8L~rdxI1i7W9NKmWgiRBOZEIEnd47jZ54wvl8OOQJx2DzJq-HFkYbSmTnJAtahj3B9iv0hf074kKvACasdwZR0~ZyvSprU8hWfZpKCurXwDVIQ__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA
37. Літовченко О. В. Патогенетичні механізми заїкання. URL : https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/6_2010/28.pdf
38. Розвиток нервової системи. Курс лекцій. URL: http://www.lnu.edu.ua/faculty/bzhd/Valeo/Lekcia_1.pdf
39. Теоретико-методичні аспекти дослідження полімодального сприймання у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення. URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/34806/Taran.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
40. Фізіологічні механізми мовної діяльності. URL : https://pidru4niki.com/15341220/psihologiya/fiziologichni_mehanizmi_movnoyi_diyalnosti
41. Анатомія ротової порожнини. Піднебіння, зів, діафрагма ротової порожнини. Частина 1 URL: <https://www.youtube.com/watch?v=roh0UsL3SDY>
42. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи. URL: http://biology.org.ua/files/lib/brain_mind_behavior/m.htm
43. Розвиток центральної нервової системи. URL: http://pidruchniki.com/1488052252965/meditsina/rozvitok_tsentralnoyi_nervovoyi_sistemi